

verdriet om de zonde

Thomas M'Crie

uitgave van:

De Tabernakel
preken met verwachting

Eerder uitgegeven preken van jaargang 22

1. Denken aan Christus	John Charles Ryle
2. Grijp naar het eeuwige leven	Thomas Guthrie

Jaargang 22 – nummer 3 – Februari 2020

Toelichting foto omslag

Iedereen laat wel eens een traan. Vaak van verdriet, soms om andere redenen. Maar de dichter van psalm 119 neemt het ruimer dan een traan. 'Waterbeken' stromen van zijn wangen. Wil hij niet laten zien hoe onstuitbaar sterk, sterk als een wilde beek, als een rivier, zijn verdriet is? Wil hij niet laten zien dat het niet gaat om een losse traan, maar om een diepe bewogenheid? Thomas M'Crie neemt ons in deze preek mee naar de redenen voor deze bewogenheid, voor dit verdriet, dit verdriet om de zonde - en naar de kracht ervan. Opdat het harde van ons hart gebroken wordt. Wie zou niet wenen?

Bronvermelding

Oorspronkelijke titel: Grief for the Sins of Men

Bron: Thomas M'Crie, Sermons, New York/Londen: 1836.

De preek is vertaald onder verantwoordelijkheid van Stichting De Tabernakel.

De pdf en de originele Engelse tekst zijn te vinden op de website: www.tabernakel.nl

Vormgeving en druk: Drukkerij AMV, Lunteren

Verdriet om de zonde

*Waterbeken vlieten af uit mijn ogen, omdat zij Uw wet niet onderhouden.
Psalm 119:136*

Het is geen zeldzaamheid om iemand te zien huilen. De mens wordt voor moeite geboren (Job 5:7) en is een kind van verdriet, dat hem op talloze manieren bestormt. Als hij een poosje vrij is van persoonlijk lijden, wordt er voortdurend een beroep op zijn medeleven gedaan door het leed van familie, vrienden en andere medemensen. Hoe vaak zien we geen gezicht dat getekend is door tranen om het verlies van een ouder, een broer, een kind of een echtgenoot? Nauwelijks heeft de rouwende zijn gezicht gewassen en zijn tranen gedroogd, of nieuw verdriet laat ze opnieuw stromen. Dan zijn we geneigd te vragen: 'Wat is er aan de hand? Waarom huil je?' Dat betekent niet dat we verrast zijn iemand te zien huilen, maar we willen graag de oorzaak van zijn verdriet weten, hetzij uit nieuwsgierigheid, hetzij uit medeleven.

Broeders, in deze tekst lezen we over een zeldzaam tafereel, dat grote verbazing wil opwekken. Toch is het beslist niet onredelijk. We zien een man met een doorstoken hart en ogen vol tranen. Hij huilt niet vanwege lichamelijke pijn, huiselijke beproevingen of aardse verliezen, maar omdat hij ziet dat Gods wet geschonden wordt.

David had grote aardse moeilijkheden meegemaakt. Bij die gelegenheden zien we zowel zijn grote gevoeligheid als het vertrouwen en de overgave van een heilige. Vaak kunnen we zijn verdriet op menselijke wijze verklaren; bijvoorbeeld toen Saul hem vervolgde alsof hij een verrader was, toen hij door de tegennatuurlijke opstand van Absalom zijn hoofdstad moest ontvluchten, of toen hij op de hoogte gesteld werd van de rampzalige dood van die ongehoorzame, maar geliefde zoon.

Toen hij echter dit prachtige lange gedicht schreef, lijkt er geen sprake te zijn geweest van de gebruikelijke oorzaken van zorgen en verdriet. Uit deze Psalm spreekt zijn rustige maar intense verheuging in

de wet, de geopenbaarde wil van God. Hij ondervond en koesterde deze vreugde in uren van ononderbroken en geconcentreerde meditatie. De beproevingen waaronder hij geleden had, riep hij slechts in herinnering als redenen tot dankbaarheid, omdat hij er geestelijk door gezegend was. Als hij terugdacht aan de aanvallen van zijn vijanden en aan hun bittere spot, was dat alleen maar om zijn achting voor Gods inzettingen uit te drukken. Doordat hij deze bestudeerde, raakten hun giftige pijlen hem niet.

Maar terwijl hij genoot van de vrede die alle verstand te boven gaat – het gezegende deel van ieder die Gods wet liefheeft – werd hij gepijnigd door één bepaalde zaak, die zijn vreugde temperde. Daarover horen we hem in deze Psalm herhaaldelijk klagen. Dit veroorzaakte een dieper verdriet dan alle persoonlijke en huishoudelijke beproevingen die zijn hart ooit hadden laten bloeden. Zijn rechtvaardige ziel werd dag aan dag gekweld door de veelvuldige, openlijke, schaamteloze en aanhoudende overtredingen waarvan hij getuige was. ‘Ik heb gezien hen, die trouweloos handelen, en het verdroot mij, dat zij Uw woord niet onderhielden’ (Ps. 119:158). ‘Waterbekken vlieten af uit mijn ogen, omdat zij Uw wet niet onderhouden.’

Verdriet over de zonde is een van de genadegaven die allereerst bij onszelf tot uiting komt. Iemand die nooit zijn eigen zonde heeft gezien en daar nooit om heeft getreurd en gehuild, kan ook geen verdriet voelen over de zonden van anderen. In ons verdriet over de zonden van anderen ligt iets van medeleven. Wij kunnen niet diep meevoelen met het leed waar we zelf volslagen vreemden van zijn. Zonder deze persoonlijke ervaring kunnen we huilen, maar niet rouwen. Dan zullen onze tranen hooguit gespeeld en gemaakt zijn. Dit is walgelijke schijnheiligheid in de ogen van Hem Die het hart aanziet. Hier schuilt een groot gevaar van zelfbedrog. Als wij de zonde in het leven van anderen veroordelen of betreuren, vleien we onszelf graag met de gedachte dat we de zonde haten, terwijl we ons in werkelijkheid overgeven aan onze humeurige, veroordelende of prikkelbare aanleg.

Ook eigenliefde zorgt ervoor dat wij de schuld of slechtheid die aan onze daden kleeft niet zien – terwijl we deze duidelijk waarnemen bij dezelfde of soortgelijke daden van anderen. Toen David het verhaal van de arme man en zijn oilam hoorde, kon hij het gevoel van verontwaardiging dat in hem opborrelde niet onderdrukken. Wat een afschuwelijke ontdekking deed hij echter toen de profeet zei: ‘Gij zijt die man!’ (2 Sam. 12:7). De berover van de arme man was vergeten en zijn gemene daad verdween in het niets bij die van hemzelf – de verkrachter van Bathséba en de moordenaar van Uria. ‘Ik heb gezondigd.’ Het leek alsof er geen andere zondaar ter wereld was dan hij zelf. Het offer van een gebroken geest is welbehagelijk voor God. Dit offer moet echter, net als dat van de priesters in het Oude Testament, eerst voor onze eigen zonden geofferd worden, en pas daarna voor de zonden van het volk (Hebr. 7:27).

Deze uiting van genade, dit verdriet over de zonde, begint bij onszelf. Maar daar mag het niet eindigen. Het moet verder strekken. Dat is een kenmerk van haar echtheid, en zeker geen klein of bijkomstig kenmerk. De geloofsoefening die in onze tekst wordt beschreven, was niet alleen karakteristiek voor David. We zien het bij de meest voor-
aanstaande heiligen in de Bijbel. We lezen dat Lot gekweld werd door de losbandige levenswandel van de goddelozen: ‘Want deze rechtvaardige man, wonende onder hen, heeft dag op dag zijn rechtvaardige ziel gekweld, door het zien en horen van hun ongerechte werken’ (2 Petr. 2:7). Jesaja roept uit: ‘Wee mij, want ik verga! daar ik een man van onreine lippen ben, en ik woon in het midden van een volk dat onrein van lippen is’ (Jes. 6:5). Jeremia wordt wel ‘de huilende profeet’ genoemd, omdat hij zijn geschriften nat maakte met tranen – niet alleen vanwege de vernietiging van de dochter van zijn volk, maar ook vanwege de verdorvenheid en opstand die daarvan de aanleiding was. ‘Als waterbekken loopt mijn oog neer’, zegt hij. ‘Mijn oog vliet, en kan niet ophouden, omdat er geen rust is’ (Klaagl. 3:48-49). We zien dezelfde geest openbaar komen bij Paulus, en ook bij de Man Die hen allen te boven gaat – de Man van smarten. Hij weende over het ongeloof, de onverbeterlijkheid en de goddeloosheid van de mens, en liet zo zien dat Hij met deze en andere oorzaken van verdriet vertrouwd was.

Als we oprecht over de zonde treuren, zullen we er verdriet over voelen, ongeacht waar en door wie de zonden begaan worden. Dit verdriet zal echter des te groter zijn als het gaat om zonden van mensen met wie wij nauw verbonden zijn of om zonden die in onze directe omgeving plaatsvinden. We moeten vooral (maar niet alleen) treuren om de zonden van ons eigen land, van de stad waarin we wonen, van de kerk waar we onderdeel van uitmaken, van de gemeente waar we lid van zijn en van onze eigen familie.

Laten we na deze algemene overdenkingen nu eerst op zoek gaan naar de oorsprong van deze rivieren van verdriet. Daarna zullen we een aantal belangrijke kenmerken van dit verdriet behandelen.

I. De oorsprong van deze rivieren van verdriet

Liefde voor God

Verdriet over de zonden van mensen ontspringt uit liefde voor God. Iedere gelovige kent een sterke betrokkenheid op Gods eer, omdat hij weet heeft van Gods grenzeloze goedheid, en ook vanwege de enorme vreugde die hij ervaart in Hem als zijn algoegzaam en eeuwig deel. Zonde is een schending van Gods gezag en een aanval op de wezenlijke zuiverheid van Zijn natuur. Zonde beledigt Gods majesteit en werpt een smet op al Zijn eigenschappen (voor zover een daad van een schepsel daartoe in staat is). God spreekt sterke, ingrijpende taal over het gedrag van zondaren ten opzichte van Zichzelf. Zij maken van Hem een leugenaar, ze verwerpen Hem, bespotten Hem en keren zich tegen Hem. Ze maken Hem klein, ze maken Hem tot een dienaar. Ze beroven, vermoeien, verzoeken, tarten, grieven, bedroeven en breken Hem. Ze drukken Hem neer zoals een wagen neergedrukt wordt onder de graanschoven.

Alle gelovigen voelen hetzelfde als Hij. Ze voelen zich zoals een plichtsgetrouw onderdaan, een dienaar, een kind of een vrouw zich voelt wanneer een barmhartige vorst, een vriendelijke meester, ruimhartige weldoener, goede ouder of liefhebbende echtgenoot

onteerd wordt of ondankbaar gebruikt wordt. Zij hebben ontzag voor elke brief en elk werk van Zijn hand, voor elk woord uit Zijn mond, voor elk voorschrift en elke instelling waaraan Hij Zijn bevoegdheid heeft verleend, voor alle trekken van Zijn beeld dat zelfs bij de minste van Zijn schepselen te herkennen is. Zij kunnen het niet verdragen om te zien hoe deze worden gekrenkt of onteerd. Dan moeten ze wel verdriet hebben – ze kunnen niet anders. Is het een wonder dat er waterstromen uit hun ogen vloeien als Zijn naam wordt ont-heiligd, Zijn werk geminacht, Zijn Woord ontkend, Zijn voorschriften vertrapt, Zijn beeld ontsierd en bespot?

Liefde voor Gods wet

Verdriet over de zonden van mensen ontspringt uit liefde voor Gods wet. Broeders, kijk eens naar de plaats van deze tekst: hij staat in het hart, in het middelpunt van een hooggestemde lofzang voor juist die wet waar zondaren zich niet aan houden. Ze is ingebed in een stroom van parels. Wat een verscheidenheid en volheid aan gepaste taal gebruikt de dichter in dit heilige loflied, om zijn achting voor de geopenbaarde wil van God uit te drukken! Nergens is sprake van een zinloze herhaling of woordkeuze, zoals in formele en ingestudeerde lofzangen wel zichtbaar wordt.

De wet van Uw mond, de woorden van Uw lippen, Uw geboden, Uw inzettingen, Uw getuigenissen, Uw verordeningen, Uw oordelen; ze zijn waar, getrouw, rechtvaardig, wonderlijk en eeuwigdurend. Gods wet heeft hem verkwikt, hem wijzer gemaakt dan al zijn leraren, hem vertroost in al zijn nood en hem raad gegeven in moeilijke situaties. Hij kan zijn liefde ervoor niet onder woorden brengen. Hij hield er buitengewoon veel van. Hij vraagt God te bedenken hoezeer hij deze wet liefhad. Ze was zijn verrukking, zoeter dan honing in zijn mond en beter dan duizenden stukken goud en zilver. Ze was heel de dag zijn overdenking. Hij onderhield de wet en haastte zich haar te onderhouden. Hij had gezworen en zou het doen, hij borg het Woord op in zijn hart, hij verheugde zich erover als degenen die een grote buit vinden, hij neigde zijn hart ernaar, hij kleefde eraan vast, hij sperde zijn mond open en hijgde, zijn ogen bezweken, en

ook hijzelf bezweek van verlangen. En alsof hij geen woorden meer had om de lof van de wet te bezingen, roept hij het uit, wetend dat hij haar en ook zijn eigen gevoelens geen recht kan doen: 'In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien; maar Uw gebod is zeer wijd!' (Ps. 119:96).

Wat is de reden, broeders, dat wij niet hetzelfde diepe verdriet over de zonde voelen als de Psalmddichter? Wij delen niet zijn intense liefde voor deze wet, waar elke zonde een overtreding van is. En waarom niet? Ze is beslist niet minder geworden; geen van haar uitnemendheden is verloren gegaan. De volgende overweging zou (om er niet meer te noemen) ons ontzag voor de wet en daarom ook ons berouw over de zonde groter moeten maken: christenen moeten de zonde beschouwen als een schending van de wet – de wet die de Zoon van God verheerlijkt heeft, die Hij geëerd heeft en die Hij gerechtvaardigd heeft door Zijn gehoorzaamheid in onze menselijke natuur en in onze plaats. En God heeft de zonde gebrandmerkt met het grote, vlamme stempel van Zijn toorn, door het onmetelijke lijden en de dood van Zijn Zoon. O, het hart dat niet huilt over de zonde, over de oorzaak van het zweet dat als grote druppels bloed uit het lichaam van onze Zaligmaker kwam en dat Hem zeer bedroefd maakte, tot de dood toe – dat hart moet wel harder zijn dan een rots!

Liefde voor de zondaar

Verdriet over de zonde komt voort uit liefde tot de zondaar. Liefde tot God leidt tot liefde voor onze broeders. Deze genegenheid is een uitdrukkelijk bevel van de wet – de wet waarvoor elke oprechte gelovige een grote hoogachting heeft. Niemand kent de verdrietige en verschrikkelijke gevolgen van de zonde beter dan hij. Hij is er zelf aan ontsnapt en wil daarom ook anderen maar al te graag redden. Als alle adviezen en vermaningen vergeefs zijn, als zondaren niet willen horen of luisteren en God de eer niet willen geven, wat kan hij dan anders doen dan, net als de profeet, in het verborgene huilen over hun trots en onbekeerlijkheid? Eén zondaar vernietigt zoveel goeds. Als we zien dat de wet overtreden wordt, hebben we geen flauw idee tot hoeveel nieuwe zonden dat zal leiden, hetzij bij

die persoon, hetzij bij anderen over wie hij invloed heeft of die zijn voorbeeld zullen volgen. De christen haat de zonde, maar heeft de zondaar lief. En hoe meer hij de zondaar liefheeft, hoe meer hij de zonde verfoeit en beweent. Een voorbeeld hiervan zien we bij de Psalmddichter: 'Zou ik niet haten, HEERE! die U haten? en verdriet hebben in hen, die tegen U opstaan?' (Ps. 139:21).

Onze eigen gevoelens

Onze eigen gevoelens kunnen dit verdriet opwekken en eraan bijdragen. Als we een mens in nood zien, herinnert dat ons er vaak aan dat wij zelf ooit op dezelfde of een vergelijkbare manier getroffen zijn. Die herinnering maakt ons medeleven groter, of is er zelfs de oorzaak van. Zo denkt de gelovige aan zijn vroegere zonden terug, en zijn verdriet daarover vermengt zich met het verdriet dat hij over de zonden van anderen heeft.

Op hoeveel manieren hebben ook wijzelf, wellicht onbewust, door onze ongevoeligheid of slordige plichtsbetrachting bijgedragen aan het afdwalen of de verharding van anderen! Juda had zijn schoondochter veroordeeld tot verbranding, maar werd bij nader inzicht gedwongen te zeggen: 'Zij is rechtvaardiger dan ik' (Gen. 38:26). En hoe pijnlijk moet Davids herinnering aan het wangedrag van zijn zonen geweest zijn. Nationale schuld, die rampen over een volk afroept, is als een som waaraan ieder zijn deel heeft bijgedragen. De zoon zal de ongerechtigheid van zijn vader niet dragen, maar iedereen zal vanwege zijn eigen overtredingen veroordeeld worden. Toch zijn de zonden die wij om ons heen zien de zonden van onze gemeenschappelijke natuur, en we worden geroepen die te betreuren. In zo'n geval kunnen de woorden van de heidense profeet met recht door de christen overgenomen worden: 'Ik ben een mens; en ik geloof dat niets menselijks mij vreemd is.'¹

Dit zijn de vruchten van de zonde van onze eerste vader en vertegenwoordiger, die rechtvaardig aan ons wordt toegerekend. Ze komen voort uit de verdorvenheid van onze natuur. Deze verdorvenheid

¹ Een citaat uit Heauton Timorumenos van Publius Terentius Afer.

had in ons eigen leven tot uiting kunnen komen in dezelfde grove zonden en misdaden die wij bij anderen waarnemen, als God het door Zijn bekerende genade of voorzienige weerhouding niet belet had. Van een goed man, die diep inzicht ontvangen had in de verdorvenheid van zijn eigen hart, dat door Gods vernieuwende genade genezen was, wordt verteld dat hij nooit een misdadiger naar het schavot zag lopen zonder dat hij zei: 'Daar gaat weer zo'n ...', waarbij hij zijn eigen naam noemde.

II. Belangrijke kenmerken van dit verdriet

Oprecht

Dit verdriet is oprecht. Vaak is er sprake van een gespeelde, schijnheilige uiting van verdriet over algemeen gangbare zonden. Er kunnen valse, leugenachtige tranen en woorden voor God zijn. Hierbij kunnen we denken aan de tranen die de Joden vergoten toen ze bij hun bezoek aan de graven van de rechtvaardigen, die ze uit een voorgewende ijver hadden gebouwd, uitriepen: 'Indien wij in de tijden van onze vaders waren geweest, wij zouden met hen geen gemeenschap gehad hebben aan het bloed van de profeten.' (Matth. 23:30). Hiermee vergelijkbaar zijn de klaagzangen van hen die zich schuldig maken aan praktijken die misschien minder grof, maar niet minder weerzinwekkend zijn. We zagen echter dat het verdriet uit onze tekst voorafgegaan werd door een diep verdriet over persoonlijke zonden, en in verband gebracht wordt met de herinnering aan zonden die de treurende zelf heeft begaan.

De oprechtheid blijkt uit de onpartijdigheid. Iemand die oprecht treurt, treurt om de zonden van vriend en vijand, van mensen die dezelfde godsdienstige overtuiging zijn toegedaan en van leden van andere kerkverbanden, van zijn eigen familie en van zijn burens. Toch wordt hij het meest geraakt door de oneer die God aangedaan wordt door de mensen met wie hij het nauwst verbonden is; zijn zonen en dochters. Hij treurt over alle zonde. Ieder nuchter mens is geschokt als hij hoort welke helse verwensingen sommige goddelozen

uitbrengen. Iemand die oprecht treurt, wordt echter diep geraakt als hij hoort dat de Naam van God ijdel gebruikt wordt. Sommige mensen met enig respect voor godsdienst zouden gekwetst zijn als ze zagen dat de theaters op Gods dag opengingen en de mensen toestroomden naar plaatsen van openbaar vermaak of naar hun werk (hoewel dit daadwerkelijk gebeurt in sommige landen die christelijk genoemd worden). Maar iemand die oprecht over de zonde treurt, is verdrietig dat deze heilige dag door zovelen in ijdelheid doorgebracht wordt, met allerlei persoonlijk vermaak, feestjes of onnodige bezoeken, of met lege, wereldse en ongodsdienstige gezelschappen en gesprekken.

De oprechtheid van deze tranen blijkt uit het gemak waarmee ze vloeien. Neem een gevoelig mens mee naar een omgeving vol verdriet en meteen zullen de tranen in zijn ogen springen. Vertel een vrijgevig persoon over een eerzaam gezin dat plotseling met ziekte en gebrek te maken kreeg; een korte beschrijving van de schrijnende situatie die u tijdens uw bezoek raakte, is al genoeg om hem ertoe te bewegen hen te helpen. Zo veroorzaakt alleen al de aanblik van de zonde verdriet bij een Godvrezend mens. 'Ik heb *gezien* hen, die trouweloos handelen, en het verdroot mij' (Ps. 119:158). Het was een oude gewoonte om minstrelen en klaagzangers in te huren als er verdriet in huis was. Zo wilde men het verdriet van de samengekomen rouwenden aanwakkeren en op die manier nog meer eer bewijzen aan de doden. De heilige heeft geen behoefte aan zo'n kunstmatige stimulans. Zijn oog doet zijn ziel moeite aan (Klaagl. 3:51). Zijn tranen vloeien vrijer in het verborgene. Hij zoekt zijn binnenkamer op en huilt en smeekt op zijn knieën tot zijn hemelse Vader. In deze tekst spreekt de Psalmddichter met God Zelf, en alle oprecht rouwenden kunnen hem bijvallen in zijn smekingen: 'Zou ik niet haten, HEERE! die U haten? en verdriet hebben in hen die tegen U opstaan?' (Ps. 139:21).

Groot en passend

Dit verdriet is groot en passend. Er is een godvruchtig verdriet over het kwaad in dit leven, maar verdriet over wereldse narigheid is nog geen teken van godsvrucht. Dat geldt ook voor verdriet over de zonde. Als we alleen maar rouwen en huilen om onze eigen zonden,

kan dat reden zijn om te vermoeden dat egoïsme onze drijfveer is; dat we alleen maar bang zijn voor de straf die men ons oplegt. Maar als we verdrietig zijn om de zonden van anderen, nadat onze eigen zonden vergeven en uitgewist zijn, blijkt daaruit dat we de schande voelen die God aangedaan wordt, en dat we erbarmen voelen met de ziel van medemensen.

Dit is dan ook een gevoel waarvoor niemand zich hoeft te schamen. Het is zwak en kinderlijk om overweldigd te worden door ellende, om in tranen uit te barsten bij elke onprettige of verdrietige gebeurtenis, of om je over te geven aan onmatige rouw, zelfs bij grote beproevingen. Maar het is niet ongepast om te huilen over welke zonde dan ook. Het is niet gemakkelijk om te overdrijven bij deze uiting van verdriet. Zulke tranen staan goed bij christelijke mannen, bij mannen van aanzien en moed. Het is immers, zoals men wel gezegd heeft, de ware grootmoedigheid om gevoelig te zijn op het punt van Gods eer die door de zonde wordt aangetast. Davids bevelhebber verweet hem dat hij onredelijk en onfatsoenlijk om Absalom gerouwd had. Hij had echter geen reden om zich te schamen toen er rivieren van water uit zijn ogen stroomden omdat men Gods wet niet onderhield. En als ze hem hiervoor zouden hebben veracht, dan had hij wellicht geantwoord, net als bij een andere gelegenheid: 'Ook zal ik mij nog geringer houden dan alzo, en zal nederig zijn in mijn ogen' (2 Sam. 6:22).

Altijd en bij iedereen verschillend

Dit verdriet verschilt (vooral in de manier waarop het geuit wordt) per persoon, en ook per moment bij dezelfde persoon. Hetzelfde geldt voor andere genadige gesteldheden in het hart van mensen die nog maar gedeeltelijk geheiligd zijn. Hun toestand in dit ondermaanse lijkt op het getij met haar eb en vloed, dat verandert onder invloed van de maan. De ene keer zijn hun ogen droog; de andere keer staan de tranen in hun ogen. Nu eens druppelen ze over hun wang, dan weer stromen ze als een beekje. Soms is hun hart totaal onaangedaan en kunnen ze geen tranen vergieten over de zonde – en wat nog erger is: dan hebben ze geen verlangen om deze te

vergieten. Andere keren wensten ze dat hun hoofd water was en hun ogen een bron van tranen; dat ze een plaats in de woestijn hadden waar ze dag en nacht konden huilen vanwege de schuld van hun volk en de oordelen die dat heeft uitgelokt.

Soms kan de overgang van ongevoeligheid naar een smeltend hart zeer plotseling plaatsvinden en is er maar iets heel kleins voor nodig. Hij Die de sleutel tot de bron in het hart heeft, kan deze ontsluiten met een aanraking, een woord of een blik. In de brief aan de Filippienzen lezen we een voorbeeld van de soorten verdriet die in deze tekst aangeduid worden. De apostel heeft zijn broeders en zusters aangespoord zich te verheugen in de Heere. Hij had hen een voorbeeld gegeven uit zijn eigen ervaring, in een prachtige passage die begint met: 'Ja, gewis, ik acht ook alle dingen schade te zijn, om de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus, mijn Heere' (Fil. 3:8). Maar terwijl hij zijn brief zo welgemoed vervolgt, brengt de Geest hem enkele voorbeelden in herinnering van mensen die Christus beleden en dezelfde taal spraken als hij, maar zijn boodschap uiteindelijk gingen tegenspreken. Plotseling verandert hij dan ook van toon: 'Want velen wandelen anders; van wie ik u dikwijls gezegd heb, en nu ook wenende zeg, dat zij vijanden van het kruis van Christus zijn' (Fil. 3:18). En het duurt even voordat hij zich herstelt – zozeer zelfs dat hij uitlegt dat het niet zijn bedoeling was om terug te komen op zijn laatste aansporing aan hen: 'Verblijdt u in de Heere te allen tijd; weer zeg ik: Verblijdt u' (Fil. 4:4).

Er mag een verschil verwacht worden in de mate waarin gelovigen hun verdriet om de zonde uiten. Sommigen blinken uit in de ene genadegave, anderen in de andere. Mozes was bijvoorbeeld buitengewoon zachtmoedig en Job erg geduldig; Elia ijverde tegen de zonde en Jeremia had er veel verdriet over. Zo kan dus, afhankelijk van ieders karakter, eenzelfde emotie op verschillende manieren tot uiting komen: in verontwaardigde terechtwijzingen, milde vermaningen of een betraande klacht. Ook ons aangeboren temperament speelt hierbij een rol. Bij sommige mensen vloeien nooit tranen, en genade zal in deze wereld ons lichamelijke temperament niet

veranderen. Diepe wateren maken weinig geluid en hun golven zijn nauwelijks waarneembaar. Soms is het verdriet te groot voor woorden en kunnen tranen verlichting brengen. Ook de omstandigheden spelen een rol. Abraham werd geroepen om in geloof en gehoorzaamheid met God te wandelen. Lot koos daarentegen zijn woning in een stad die bekend stond vanwege haar verdorven zeden, en kwelde zijn rechtvaardige ziel van dag tot dag.

Een gewone zaak

Dit verdriet is een gewone zaak voor de gelovige. Het kan variëren naarmate de reden ervan zich voordoet of weer verdwijnt, of omdat andere en noodzakelijke plichten de aandacht trekken – er is een tijd om te wenen en een tijd om af te zien van wenen. Toch is het geen voorbijgaande emotie, maar een blijvende geloofsoefening. David spreekt in de tekst niet over stromen die vloeiden, maar die vloeien. Paulus kon God tot getuige roepen dat hij grote droefheid en in zijn hart een gedurige smart had vanwege zijn ongelovige en onboetvaardige landgenoten (Rom. 9:2). Zolang christenen in deze wereld zijn, zullen ze reden tot verdriet hebben. Wel kan deze emotie bij de ene gelegenheid sterker zijn dan bij een andere. De afgodische verbintenissen van Ezaü waren een bittere kwelling voor Izak en Rebekka (Gen. 26:35). In een latere periode van hun leven gaf Rebekka uiting aan dat wat vaak de ervaring van de heiligen moet zijn geweest: 'Ik heb verdriet aan mijn leven vanwege de dochters van Heth' (Gen. 27:46). 'O, wee mij', roept de Psalmddichter uit, 'dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten van Kedar woon. Mijn ziel heeft lang gewoond bij hen die de vrede haten' (Ps. 120:5-6). Toch moeten er struikelblokken zijn en zullen er van tijd tot tijd schandalen in de kerk voorkomen. Tenzij de christen deze wereld verlaat, is het onvermijdelijk dat hij in contact komt met mensen die met hun gedrag zijn verdriet opwekken, en kunnen deze rivieren van tranen niet tot stilstand komen.

Invloedrijk en nuttig

Tot slot, dit verdriet is invloedrijk en profijtelijk. Het kan nuttig zijn voor anderen en zal zeker nuttig zijn voor onszelf. 'Door de droefheid van het aangezicht wordt het hart gebeterd' (Pred. 7:3).

Normaal gesproken voelen we ons betrokken op iemand met wie we meegeleefd hebben toen hij onrechtvaardig behandeld werd of in nood was. Op dezelfde manier zal ons verdriet over de zonde onze liefde voor Gods wet groter maken. We zullen meer compassie voor de zondaar voelen als we stilstaan bij zijn ellendige situatie. We zullen vuriger voor hem bidden en alles op alles zetten om hem te helpen.

De zonde is weerzinwekkend, en wie zich erin rondgewenteld heeft, is verfoeilijk in de ogen van God en van alle goede mensen. Onze verontwaardiging over de zonde kan echter gemakkelijk een harts-tocht worden (wat het in God nooit is). Dan kan ze worden beïnvloed, zo niet ontstoken, door het vreemde vuur van onze eigen verdorvenheid. Dan kan deze verontwaardiging gericht worden op de overtreders zelf in plaats van op zijn zonde. Dan kan het gebeuren dat wij ons van hem vervreemden, in plaats dat het ons aanspoort zijn redding te zoeken. Dan kan het zijn dat wij met anderen over zijn zonden spreken, in plaats dat we de menigte van zonden bedekken.

Maar ons verdriet over de zonde zal onze verontwaardiging erover in bedwang houden. Onze tranen zullen onze gevoelens laten afkoelen (als ik het zo mag uitdrukken) tot de juiste christelijke temperatuur. Het is in zulke gevallen altijd gevaarlijk als onze woede groter is dan ons verdriet. Toen de zonen van Jakob hoorden over de dwaasheid die in Israël begaan was door de ontering van hun zus, waren ze gegriefd en buitengewoon kwaad. Deze overmaat van verontwaardiging mondde uiteindelijk uit in een daad die niet alleen de naam Israël aan het licht bracht – een grotere vlek dan de vlek die ze probeerden weg te vegen – maar die Jakob op zijn sterfbed ook deze bittere woorden ontlokte: 'Vervloekt zij hun toorn, want hij is heftig; en hun verbolgenheid, want zij is hard!' (Gen. 49:7).

Meer dan ooit moeten wij alle toorn en bitterheid en roddel en kwaadsprekerij wegstoppen en teder van hart zijn als we zondaars berispen of middelen gebruiken om mensen te bevrijden die door

de duivel gevangen gehouden worden. Als Jona meer bedroefd was geweest over de goddeloosheid die aanleiding gaf tot zijn aanklacht tegen de inwoners van Ninevé, was hij niet boos geweest over hun berouw en de gratie die zij ontvingen.

Van het ware verdriet over de zonde mag ook worden verwacht dat het een goede uitwerking heeft op de zondaars zelf. Als er iets is dat een mens tot bezinning zal brengen, dan toch wel de duidelijke overtuiging dat hij een godzalige voorganger, ouder, broer, vriend of buurman grote zorgen geeft. Als een advies of bestrafing enig effect kan hebben, dan wel door de woorden die uit hartelijk meeleven en met ongeveinsd verdriet gesproken worden. Zo'n houding zou ervoor zorgen dat de vermaning niet afstoot, maar ingang vindt.

Als het een christelijke broeder betrof, zou hij zeker gewonnen worden en zeggen: 'De rechtvaardige sla mij, het zal weldadigheid zijn; en hij bestraffe mij, het zal olie voor het hoofd zijn, het zal mijn hoofd niet breken' (Ps. 141:5). Stel dat wij van onze knieën zouden opstaan en met een hart vol verdriet over zijn zonde naar hem toe gingen, en zeiden (mits de Voorzienigheid ons daartoe riep en ons de gelegenheid ervoor gaf): 'Ik ben bedroefd om jou, mijn broeder; mijn hart keert zich in mij om, al mijn medelijden is opgewekt. Voor jou staat een mede-overtreder, iemand die op dezelfde manier gezondigd heeft als jij. Toen ik vandaag aan jouw zonde dacht, kwam mijn eigen zonde weer in mijn herinnering.' Zouden we dan geen reden hebben om te verwachten dat dit, met Gods zegen, ook bij hem verdriet zou veroorzaken? En zouden we niet kunnen hopen dat we het hartroerende tafereel dat de dichter [van de *Ilias*] beschrijft in een veel hogere betekenis werkelijkheid zullen zien worden? In dat gedicht smeekt een oude koning om het lichaam van zijn zoon, en slaagt hij erin om het vastberaden hart van de moordenaar te raken en vol medelijden te doen smelten door hem eraan te herinneren dat hij zelf ook een vader had. En dan lezen we: 'Ieder gaf op zijn beurt toe aan de stroom van ellende, en nu vloeien de stromen samen verder.'

Echter heeft oprecht verdriet over de zonde bovenal invloed op God Zelf. Dit is vaak het middel geweest om Zijn ongenoegen af te wenden, niet alleen van de rouwende zelf, maar ook van degenen over wie hij rouwt. Toen God de inwoners van Jeruzalem ging straffen, gaf Hij een speciaal bevel om de inwoners die over de zonden treurden te sparen. 'Ga door, door het midden der stad, door het midden van Jeruzalem, en teken een teken op de voorhoofden van de lieden, die zuchten en uitroepen over al die gruwelen, die in het midden daarvan gedaan worden' (Ez. 9:4). Misschien zijn er wel hele volkeren aan de ondergang ontkomen omdat er rivieren van water stroomden uit de ogen van een paar oprechte rouwenden in Sion, die, hoe onbekend en veracht ze ook geweest mogen zijn, om deze reden beschouwd moeten worden als de grootste patriotten en de beste weldoeners van hun land.

'Goddeloze mensen', zegt een vroom schrijver (aartsbisschop Leighton), 'zijn verraders van het volk, opruiers van staten en koninkrijken, ook als ze zich niet met publieke zaken bemoeien en trouw en eervol leven. Godvrezende mensen zijn de meest loyale en dienstbare onderdanen, ook al kunnen ze niet meer doen dan rouwen over de zonden van het volk. Zij dragen tranen aan om het vuur van de toorn te doven dat door de zonde aangewakkerd wordt.'

Laten we deze uitspraken goed overdenken. Laten we ons diep vernederen voor God. Laat het land rouwklagen, elk geslacht afzonderlijk (Zach. 12:12). Laat iedereen zich bedekken met een rouwgewaad en het uitroepen tot God; ja, laat iedereen zich bekeren van zijn slechte weg en van het geweld dat aan zijn handen kleeft. 'Wie weet, God mocht Zich wenden, en berouw hebben; en Hij mocht Zich wenden van de hittigheid van Zijn toorn, dat wij niet vergingen!' (Jona 3:9).

III. Enkele overpeinzingen

Laten we ten slotte eindigen met een aantal overpeinzingen.

Dit verdriet is zeldzaam

Deze geloofsoefening is zeldzaam, zelfs onder belijdende christenen. Het grootste deel van de wereld kent er helemaal niets van. De wereldling is een vreemde van de vreugde die alleen godvruchtige mensen kennen. Zo kan hij ook de oorzaken van hun verdriet niet begrijpen. En dat kunnen we toch ook niet verwachten, als hij nooit de misdadigheid of verdorvenheid van de zonde heeft gezien? Vanwege zijn bedorven smaak proeft de zonde niet slecht en bitter, maar juist als een heerlijk zoet hapje. Voor hem is iemand die om de zonde rouwt ofwel een schijnheilige, ofwel een fanatiekeling; óf hij doet slechts alsof hij verdriet heeft, óf hij verstoort als een dwaas zijn eigen geluk door te tobben over zijn sombere gedachten en zich over te geven aan de grillen van een ziekelijk geweten.

Zo is het in alle eeuwen geweest. Zo was het met David, of beter gezegd met Iemand meerder dan David, Die moest zeggen: 'Ik heb geweend in het vasten mijner ziel; maar het is mij geworden tot allerlei smaad. En ik heb een zak tot mijn kleed aangedaan; maar ik ben hun tot een spreekwoord geworden. Die in de poort zitten, praten van mij; en ik ben een snarenspeel van hen, die sterke drank drinken' (Ps. 69:11-13). Dit maakt hun verdriet vanbinnen niet kleiner, maar juist groter. Toch brengt het hen ertoe hun verdriet in het openbaar te bedwingen en verborgen plaatsen te zoeken, waar ze het kunnen uiten zonder de verwijtende en schaamteloze minachting van de zorgelozen in Sion uit te lokken. Zoals volgt op de woorden die ik zojuist citeerde: 'Maar mij aangaande, mijn gebed is tot U'

Het is niet verwonderlijk dat degenen die nooit enige liefde voor God of Zijn wet hebben gevoeld, vreemd opkijken als een ander daarover verdriet en bitterheid ervaart. Er is echter een feit dat dichter bij onszelf komt, en dat zowel verrassing als onrust kan veroorzaken. Want wat is deze geloofsoefening van de Psalmist weinig te vinden onder

hen die belijden Godvrezend te zijn! Onder hen die zich hebben afgescheiden van de wereld die in het kwaad ligt, die getuigen tegen de gruwelen in het midden van het land en deze veroordelen! Wat schieten zij veel tekort, die wij uit liefde als christenen moeten beschouwen! We zien zelden iemand huilen over de zonde, maar het is nog zeldzamer, veel zeldzamer om iemand te zien huilen en treuren over de zonden van anderen! Waar zijn zij, over wiens wangen tranen stromen van verdriet over de zonde? Die huilen in de nacht, en die niet te troosten zijn met lichamelijke gezondheid, huiselijke genoegens of zelfs met de zekerheid van hun persoonlijke verlossing, zolang zij zien dat Gods wet wordt overtreden en dat Zijn Naam elke dag gelasterd wordt?

God weet waar zij zijn. Het zijn Zijn verborgen, zoals de zeventien duizend in Israël van wie Elia niet wist, en zoals de treurenden in Jeruzalem, die niet door Ezechiël werden gezien, maar wel door de Man Die in linnen was gekleed en de schrijfkoker in Zijn hand had (Ez. 9:2). We hebben de tekstwoorden vaak gelezen, ze klinken ons bekend in de oren, we vinden het een goede beschrijving van de geloofsoefening van een gelovige. Maar welke ervaring hebben wij er zelf mee, of – als we de tranen figuurlijk opvatten – met de innerlijke gevoelens waar deze uit voortkomen?

De Bijbel zegt dat God de tranen van Zijn kinderen in Zijn kruik bewaart (Ps. 56:9). O mijn broeders, stel nu eens dat de tranen die wij over wereldse beproevingen hebben vergoten, daaruit gehaald en opzijgezet werden, evenals de tranen die we vergoten toen we overtuigd en bezocht werden vanwege onze eigen overtredingen. Hoe groot zou het restant dan zijn? De kleinste flacon in de apothekerswinkel zou al groot genoeg zijn. O, dat we ervan overtuigd werden dat wij betreurenswaardig tekortschieten in deze zaak! Dat wij verdriet hadden over de hardheid van ons hart!

Behoeftes aan het werk van de Geest

Wat is er veel behoefte aan de vernieuwende en verzachtende invloeden van Gods Geest! De geloofsoefening die in de tekst wordt beschreven, veronderstelt een scherp oog voor de zonde, een teer

geweten en een vol hart. Maar het hart van de mens is van nature blind en ongevoelig voor geestelijke zaken. Sommige mensen zijn van nature erg gevoelig en huilen over alle aardse ongemakken. Maar zelfs zij hebben geen tranen voor die vruchtbare, kwaadaardige bron van al het kwaad dat de wereld in de ellende heeft ondergedompeld. Misschien hebben ze verdriet over de grove zonden waardoor zichzelf of anderen te schande gezet zijn, of die de dader zichtbare ellende opgeleverd hebben. Maar ze hebben geen verdriet over de zonde, over de oneer die God daardoor wordt aangedaan, en over de verwoesting en ondergang waar deze de onsterfelijke ziel in stort.

Het keiharde hart moet worden aangeraakt door de roede van Gods Woord, gehanteerd door een Profeet groter dan Mozes, voordat de wateren van goddelijk verdriet eruit zullen vloeien. En dan is er dit verschil met de rots in de buurt van Horeb: daar hoefde maar één keer op geslagen te worden, terwijl ons hart herhaaldelijk goddelijke slagen nodig heeft om de schat eraan te onttrekken die daar van nature niet in zit, maar die er wel ingegoten wordt.

Zelfs het vernieuwde hart is geneigd terug te keren naar zijn oorspronkelijke onverbeterlijkheid. Zelfs het vernieuwde hart kan ongevoelig raken voor de zonde door het dagelijkse contact ermee – tenzij deze neiging door Gods genade wordt bedwongen. Het is waar, onze Heiland heeft gezegd: ‘Die in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn buik [dat wil zeggen, uit zijn hart] vloeien.’ Maar wat zegt de evangelist ter verklaring? ‘En dit zeide Hij van de Geest, Die ontvangen zouden, die in Hem geloven’ (Joh. 7:38-39).

Zullen de samenkomsten vandaag, zal het woord dat nu gesproken is, ons tot nut zijn, doordat het ons laat treuren over onze zonden? Laten wij dan, net als David in onze tekst, met geloof en vurig verlangen opzien naar Hem Die beloofde de Geest der genade en der gebeden uit te storten over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem.